

Ontwikkel een duurzaamheidsb

Ontwikkel een biobarometer waarmee je een product ook analyseert op basis van duurzaamheidscriteria en niet op de prijs alleen. Die suggestie kreeg Ivo Mechels van Test-Aankoop tijdens de Bioweek 2005. Een mooie aanleiding voor een gesprek met Sigrid Lauryssen, voedingsverantwoordelijke bij Test-Aankoop, Christian Rousseau, verantwoordelijke voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van bedrijven en producten bij Test-Aankoop, en Leida Rijnhout, coördinator van VODO, het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling. Hoe staan zij tegenover dit voorstel en hoe zetten ze theorie om in praktijk?

door Dominique Joos, BIOvisie

BIOvisie: Een opwarmertje: wat betekent duurzame productie en consumptie voor jullie organisatie?

Leida Rijnhout: "Voor ons zou de economie zich daarop moeten baseren. Het gaat daarbij vooral over het productieproces, niet uitsluitend over het product. Een

Christian: "Onze standpunten zijn te algemeen om ze te gebruiken in de vergelijkende tests van producten. Kritische info over CSR geven we in aparte artikels. Dat is nog beperkt. Zo hebben we afgelopen jaar een artikel gepubliceerd over bananen en chocolade. In 2006 plannen we vier enquêtes met een CSR-aspect. In 2007 zal dat niet veel meer zijn dan zeven. Het wordt ook nog niet gezien als een kerntaak van Test-Aankoop. Maar het gaat vooruit."

Leida: "Het is een belangrijke stap voorwaarts dat je de levenscyclus van een product analyseert. Al vind ik wel dat Test-Aankoop een keuze moet maken of het producten of de hele productketen analyseert. Want als je er af en toe eens een artikel over schrijft omdat ngo's ermee bezig zijn en mensen zich vragen beginnen te stellen, dan doe je aan dezelfde window dressing als de meeste grote bedrijven.

Het is legitiem om alleen productanalyses uit te voeren. Maar dan is het ook niet meer dan dat. Je kunt het ook kritischer bekijken: wat zit er achter het product. Dat geeft een gigantische meerwaarde voor consumenten."

Sigrid Lauryssen: "In publicaties over basisproducten leggen we uit waar de kostprijs vandaan komt. Het is niet altijd mogelijk om daarmee rekening te houden in de tabellen bij productvergelijkingen."

BIOvisie: ÖkoTest doet dat wel. Waar zij het in een bespreking van garnalen hebben over herkomst, productiemethode, verpakking ... vind ik daar in jullie garnalenartikel niets over terug. Wel hebben jullie het over uitzicht en smaak.

Christian: "Die benadering van ÖkoTest is zeker interessant. De vraag is of we dat kunnen en of het betaalbaar is."

Sigrid: "We kijken altijd naar de herkomst bij etikettering, maar dat vermelden we niet altijd. De aard van de verpakking nemen we inderdaad niet op in de tabel, maar dat wil niet zeggen dat we er geen rekening mee houden in onze rapportering. Wij bespreken rapporten van 30 pagina's op vijf pagina's en dus sneuvelt er informatie. Maar zulke aspecten zijn wel heel belangrijk in ons lobbywerk naar de overheid."

Leida: "Het zou goed zijn om bij de herkomst van de garnalen ook te vermelden in welke landen ze zijn geweest totdat ze op het bord liggen. Het is die informatie die aangeeft of het duurzaam is geproduceerd. Zeker bij garnalen is dat een legitieme vraag. Je kunt niet verwachten dat Test-Aankoop alles zelf onderzoekt, maar wel dat ze als consumentenorganisatie, samen met anderen, aan bedrijven vraagt om dat soort informatie op een gemakkelijke manier te geven. Zo kan een consumentenorganisatie makkelijk een ketenanalyse maken. Pas dan kun je tot labels komen die voor consumenten interessant zijn. De huidige labels zijn nogal sectorgericht: fair trade, bio... Maar de combinatie van een aantal factoren is er nog niet. Er is al onderzoek gedaan naar een label voor duurzame ontwikkeling, maar dat is zodanig complex en veeleisend dat geen enkel product eraan voldoet. Maar je kunt wel zichtbaar maken hoe een product scoort op verschillende vlakken, zodat je als consument kunt zeggen

Sigrid Lauryssen

product moet tot stand zijn gekomen zonder schadelijke impact op mens en milieu. De zogenaamde 'ecologische en sociale rugzak' moet dus zo klein mogelijk zijn. Om zo'n rugzak te berekenen, moet je alle factoren - direct en indirect - meerekenen. Minimale criteria

zijn onder andere: geen onnodig transport of onnodige afvalproductie, goede arbeidsvoorwaarden, eerlijke prijs voor het product, zorgprincipe..."

Christian Rousseau: "Test-Aankoop richt zich vooral op producten: op de functionele kwaliteit, veiligheid, betrouwbaarheid en recenter ook op de milieu-impact. Voor voeding is veiligheid zeer belangrijk en weegt dat door in het onderzoek. Sinds twee jaar is er een pilootproject over milieu, sociale en ethische impact en de verantwoordelijkheid van bedrijven daarin: Corporate Social Responsibility of CSR. We lobbyen daarover in samenwerking met ngo's, zoals de Schone Kleren-campagne."

BIOvisie: Beperkt jullie taak rond CSR zich tot lobbywerk? Op jullie website lees ik nochtans dat Test-Aankoop verbruikers meer betrouwbare informatie wil geven "die hen helpt bij het overschakelen op een houding die het milieu beschermt".

Leida Rijnhout: "Een deel van de sensebilitering moet 'schuld en boete' zijn."

Barometer voor de consument

‘die milieunormen zijn goed, maar ik hecht meer belang aan de prijs en eerlijkheid, of aan het biologische’.”

BIOvisie: *Is biologische landbouw een voorbeeld van duurzame productie en consumptie?*

Leida: “Als je volledig duurzaam wil consumeren en produceren, is biologische landbouw natuurlijk een voorbeeld. Maar dan streekgebonden bio. Duurzame productie en consumptie is per definitie biologisch, maar niet alle biologische productie is per definitie duurzaam. Biologische appels uit Argentinië bijvoorbeeld. We hebben hier genoeg appels. Import zorgt dus voor onnodig transport en onnodige CO₂-uitstoot. Ook weet ik niet of de Argentijnse plukkers een fatsoenlijk loon krijgen. Waar wacht Test-Aankoop op om bio op te nemen? Een echte consumentenvereniging is het zichzelf verplicht om het hele verhaal te vertellen.”

Sigrid: “We nemen sowieso zo veel mogelijk bio op in vergelijkende tests. Maar om het ecologische, sociale en ethische verhaal te brengen, is er voldoende transparantie nodig bij de betrokkenen. En die is er niet altijd.”

Leida: “Lobbyen bij bedrijven om deze informatie vrij te geven, is een belangrijke taak voor Test-Aankoop. Zeker omdat de beperkte groep bewuste consumenten een noodzakelijke groep is voor de maatschappij. Bovendien is het een groeiende groep.”

BIOvisie: *In een debat tijdens de Bioweek 2005 benadrukte Ivo Mechels dat biovoeding beter is maar vaak duur voor een arme bijstandsmoeder...*

Leida: “Belangrijk voor de prijsberekening is vooral dat je de externe kosten in kaart brengt. Waarom zijn niet-duurzame producten goedkoper dan duurzame? Omdat ze externe kosten afwentelen op volgende generaties en/of andere landen, meestal in het Zuiden. Zoiets moeten we hardop durven te zeggen. Zeker over voeding. De uitgaven daarvoor zijn in het budget van de meeste mensen erg beperkt in verhouding met uitgaven voor andere, minder essentiële dingen. Als voeding iets duurder wordt, lijkt me dat geen gigantisch probleem voor de bijstandsmoeders onder ons.”

Sigrid: “Test-Aankoop steunt een natuurlijker voedselproductie die meer gericht is op kwaliteit dan kwantiteit. Duurzame landbouw is milieuvriendelijk, gebruikt geen kunstmest noch chemische bestrijdingsmiddelen of hormonen en weert het preventief gebruik van antibiotica. Dat zijn allemaal stappen in de goede richting, maar we vinden wel dat alle consumenten recht hebben op een zuivere, gezonde en smakelijke voeding tegen een betaalbare prijs. We zijn tegen voedselproductie met twee snelheden: gewone producten die betaalbaar zijn maar misschien van wisselende kwaliteit en anderzijds bioproducten of producten met een kwaliteitslabel die een groter gevoel van veiligheid geven voor wie het zich kan permitteren.”

BIOvisie: *Dus haalt de prijs het op de duurzaamheid?*

Sigrid: “We kijken in de eerste plaats naar de kwaliteit en de veiligheid van het eindproduct. Als daarnaast aandacht gaat naar milieuaspecten en diervriendelijkheid is dat alleen maar toe te juichen. Feit is wel dat we ook antibioticaresidu's terugvinden in de biohoning en kiemremmers op de bioardappelen. We vinden op

biodruiven ook pesticiden en sulfieten op de gedroogde bioabrikozen. In bio ligt het residuniveau wel lager en vind je bijvoorbeeld minder additieven.”

BIOvisie: *Biologische landbouw is wel het enige systeem dat duurzame criteria wettelijk vastlegt.*

Leida: “De consumenten kiezen nog niet massaal voor bio of fair trade omdat ze niet weten waarom een ‘regulier’ product zo goedkoop is. Ik vind het belangrijk dat consumenten zich bewust worden van het feit dat ze mee verantwoordelijk zijn voor kinderarbeid of bijvoorbeeld uitbuiting als ze een kopje Douwe-Egbertskoffie drinken. Een deel van de sensibilisering moet ‘schuld en boete’ zijn. Consumenten aanspreken op hun verantwoordelijkheid heeft veel meer effect dan het ‘goede’ aanprijzen, al is deze invalshoek de laatste tijd absoluut niet in de mode.”

BIOvisie: *Is het niet belangrijk dat de consument de alternatieven kent in plaats van te horen dat hij of zij iets fout doet.*

Sigrid: “Met de vinger wijzen is niet goed. We willen onze lezers wel informeren en bewustmaken en nemen in onze vergelijkingen daarom steeds zogenaamde alternatieve producten mee.”

Leida: “Je kunt heel praktisch en concreet zeggen dat de prijs afgewenteld wordt op sociale en milieuaspecten. Wie

Christian Rousseau & Leida Rijnhout

garnalen eet, veroorzaakt ongewild onnodige CO₂-uitstoot. Dat is niet met het vingertje wijzen, dat is informatie geven. Tijdens een conferentie in Bali zei een vroegere Noorse minister van milieu ooit ‘we don’t want business do different things, but we want business different’. Het gaat erom dat alles duurzaam geproduceerd wordt en niet dat alle bedrijven er een bioproductie bijnemen.”

BIOvisie: *Zodat de niche geen niche blijft maar een algemene praktijk.*

Sigrid: “Dat is ook ons standpunt: dat alle voeding evolueert naar meer kwaliteit, zonder onderscheid en zonder verschillende snelheden.”

www.testaankoop.be, www.vodo.be